



06.05.20

Fra
Norsk industriforum for romvirksomhet
(NIFRO)

Til
Utenriks- og forsvarskomiteen,
Stortinget

NIFROs innspill til «Vilje til beredskap – evne til forsvar: Langtidsplan for forsvarssektoren»

NIFRO er bransjeorganisasjonen til norsk romnæring. Vi takker for muligheten til å gi et innspill hvor vi vil fokusere på behovet for å iverksette en strategisk satsing på norsk romvirksomhet.

Romsektoren er nå anerkjent som en strategisk viktig sektor. NATO har erklært rommet det femte operasjonsdomene og land som: USA, Frankrike, og Japan har opprettet egne romfartsenheter i sine forsvarsstrukturer. Dette fører til økte rombudsjetter, bedre romkapasiteter, men også en betydelig utvikling innen counterspace capabilities. Noe Norge fikk kjenne på allerede i november 2018, da Russland jammet GPS signaler under en NATO-øvelse i Nord-Norge og som vi har slitt med siden¹.

Romkapasiteter har gått fra å være noe som er fint å ha, til noe Forsvaret må ha tilgang til

Bortfall av romkapasiteter vil få store konsekvenser for vår evne til å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser ettersom både overvåkning og militære operasjoner i stor grad avhenger av å bruke satellitter. NIFRO berømmer derfor regjeringen for å bekrefte en satsing på romvirksomhet gjennom Forsvarets Langtidsplan, og den nye Stortingsmeldingen for romvirksomhet, heretter referert til som romstrategien². NIFRO støtter målene om å styrke Forsvarets tilgang til rombasert maritim overvåkning under nasjonal kontroll, satellittkapasitet for kommunikasjon og kontroll i nordområdene, og at det skal etableres en egenevne til situasjonsforståelse i rommet.

NIFRO ønsker også å minne om at «Access to Space» er identifisert som en strategisk prioritet for Europa og USA. En satellittoppskytningsbase på Andøya bør derfor forstås som en strategisk kapasitet for Norge og våre allierte. NATOs nye policy for romvirksomhet slår fast at alliansen ikke skal utvikle felles romkapasiteter, men basere seg på å dra nytte av nasjonale kapasiteter. Vår geografiske beliggenhet gjør Norge unikt til å kunne tilby oppskytninger for våre allierte, og vil være et viktig bidrag for å etablere oss som en ledende NATO-nasjon i nord. Vi håper regjeringen gir klarsignal for etablering av Andøya Spaceport så raskt som mulig.

Norge må videreutvikle den nasjonale romindustrien for å sikre norske behov

Norge har en betydelig romindustri som omsetter for rundt 8 milliarder NOK i året. Den er i vekst, men opplever nå at manglende ambisjoner fra staten aktivt begrenser en videre utvikling. Dette henger sammen med at romsektoren, som forsvarssektoren er drevet av stater. Skal Norge oppnå sine ambisjoner innen rom, er en tydelig politisk ledelse og et godt sivil-militært samarbeid nødvendig. Kun da vil det være mulig å videreutvikle en nasjonal romindustri, som vil være i stand til å levere på Norges behov for egenevner og å utvikle rombaserte tjenester under nasjonal kontroll.

¹ Secure World Foundation (2019) "Global Counterspace Capabilities: An open source Assessment", Link: https://swfound.org/media/206408/swf_global_counterspace_april2019_web.pdf s. 16

² St. meld. 10 (2019-2020) «Høytflyvende satellitter- jordnære formål: En strategi for norsk romvirksomhet».

NIFRO etterlyser derfor en tydeligere plan for hvordan Forsvaret, i samarbeid med sivile myndigheter, vil bidra til å bygge opp norsk romsektor.

Norge må tenke nytt og utvikle en plan for en strategisk satsing på romvirksomhet

Så langt har Norge gjennomført brorparten av vår teknologiutvikling gjennom deltakelse i EU og den Europeiske romorganisasjonens (ESA) sine romprogram. Det vil være viktig å fortsette med denne satsingen, men det er noen iboende svakheter i disse programmene som gjør dem mindre relevante for å møte Forsvarets behov og utviklingen av nasjonale egenevner.

For å nå målene i Langtidsplanen må Norge komplementere den europeiske satsingen med en større nasjonal innsats og videreutvikle andre former for internasjonale romsamarbeid. Dette er ikke Norge rigget til å gjøre per i dag og vil kreve at vi tenker nytt om hvordan vi skal skru sammen den norske romsatsingen.

NIFRO har i den sammenheng tre anbefalinger:

- 1) *Forsvaret, sammen med sivile myndigheter, må legge en strategisk plan som sikrer utviklingen av norske romkapasiteter og samtidig videreutvikle den nasjonale romindustrien*

Den norske romsatsingen er per i dag preget av ad-hoc prosjekter, reduserte nasjonale budsjetter for utvikling av romteknologi og en mangel på langsiktighet. Dette gjør det vanskelig for industrien å forstå hvilke prosjekter og teknologier man kan eller bør satse på. I lys av de strategiske behovene knyttet til rominfrastruktur og mål om å videreutvikle den norske romindustrien, må vi anerkjenne at en slik ustrukturert satsing ikke lenger er godt nok. Norge må sette i gang en prosess for å identifisere «den norske modellen for romvirksomhet» som setter Norge i stand til å gjennomføre en mer helhetlig, strategisk og langsiktig rompolitikk.

Viktige spørsmål som bør adresseres inkluderer: rollefordelingen mellom offentlige og private aktører, bruk av offentlige anskaffelser for å bygge opp romnæringen, behovet for et nasjonalt romprogram, definisjon av prioriterte teknologi-områder, og hvordan en trekant-modell kan tilpasses romsektoren.

Utviklingen i den globale romsektoren går i høygir. Skal Norge og norsk industri henge med er det kritisk å sette i gang en strategisk satsing på rom allerede under denne langtidsplanen. Det vil være katastrofalt for Forsvarets egenevne og norsk industri hvis man venter til neste 4-årsperioden.

- 2) *Forsvaret, sammen med sivile aktører, må legge til rette for internasjonalt samarbeid hvor norsk romnæring kan delta og/eller oppnå markedsadgang*

Romsektoren er i vekst, men fordi det er en politisk styrt sektor er den preget av proteksjonisme og lukkede markeder. Utviklingen av nasjonale romkapasiteter vil være viktig for å gi norske aktører et hjemmemarked, men også for å fungere som et springbrett til internasjonal vekst.

I flere land jobber staten strategisk og systematisk for å få på plass kontrakter forbeholdt nasjonal industri og de inngår også internasjonale samarbeidsavtaler som gir industrien tilgang til nye markeder for å sikre nasjonale interesser. Slike former for samarbeid gir vesentlig bedre muligheter for deltagelse og videreutvikling av norsk industri. Forsvaret må derfor inkludere norsk industri i sine samarbeid med andre land og bistå med å åpne dører for markedsadgang.

- 3) *Norge må opprette et Nasjonalt Rområd hvor sivile og militære myndigheter kan jobbe sammen med industrien for å iverksette en strategisk norsk satsing*

Romkapasiteter er viktige for et stadig økende antall statlige aktører i Norge, og en koordinert norsk satsing er betinget av et godt samarbeid mellom alle disse statlige interessenter og industrien. NIFRO mener derfor det er et behov for et Nasjonalt Rområd under næringsministeren eller forsvarsministeren.

Behovet for å løfte tematikken politisk og styrke koordineringen er understreket av de sivil-militære behovene og sårbarhetene identifisert i langtidsplanen og romstrategien.

Rådet bør ha en koordinerende funksjon på tvers av næringslivet, forskningen, sivile myndigheter og Forsvaret angående den norske romsatsingen. Rådet bør få mandat til å utvikle forslag til hvordan man kan sikre en strategisk og langsiktig satsing gjennom strukturert samhandling.

Mvh,

For NIFRO:

Mari A. Eldholm

Mari Eldholm
Daglig leder
mari@nifro.no
tlf: 47 66 77 51



Dr. Onno Verberne
President